

ชุดความคิดที่ปรากฏในบทเพลงที่ผลิตโดยคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

A Set of Ideas on Songs Produced by the National Council for Peace and Order: A Critical Discourse Analysis Study

วันที่รับบทความ: 4 กุมภาพันธ์ 2566

พงศธร สุรินทร์¹

วันที่แก้ไขบทความ: 8 มีนาคม 2566

สุนทรี โชติติลล²

วันที่ตอบรับบทความ: 10 มีนาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ชุดความคิดที่ปรากฏในบทเพลงที่ผลิตโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2562 ตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ โดยเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ยูทูบ (YouTube) จำนวน 12 บทเพลง ผลการศึกษาพบชุดความคิด 5 ชุดความคิด ได้แก่ ชุดความคิดเกี่ยวกับทหาร ชุดความคิดเกี่ยวกับชาติ ชุดความคิดเกี่ยวกับประชาชน ชุดความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย และชุดความคิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ในด้านวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมผลิตขึ้นโดยทหาร ดังนั้นทหารจึงเป็นผู้ถ่ายทอดความคิดผ่านบทเพลงที่ผลิตและเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ ส่วนในด้านวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น สัมพันธ์กับสภาพสังคมไทยที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งทางการเมือง จึงทำให้ทหารให้ความสำคัญกับความรักชาติ ความปรองดองสมานฉันท์ และเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการผลิตชุดความคิดต่าง ๆ ดังนั้นชุดความคิดที่ปรากฏในบทเพลงที่ผลิตโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดความคิดให้เห็นมิติทางสังคมในขณะนั้น อีกทั้งนำไปสู่การควบคุมพฤติกรรมของประชาชนให้เป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ตามความมุ่งหวังของทหาร เนื่องจากเป็นช่วงเวลาประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง

คำสำคัญ: ชุดความคิด บทเพลง คสช.

¹ อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาภาษาตะวันออก (ภาษาไทย) คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
e-mail: tour.pst@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
e-mail: chotidilok_s2@su.ac.th

A Set of Ideas on Songs Produced by the National Council for Peace and Order: A Critical Discourse Analysis Study

Received: February 4, 2023

Revised: March 8, 2023

Accepted: March 10, 2023

Phongsatorn Surin ¹

Suntaree Chotidilok ²

Abstract

This article aimed to analyze a set of ideas appeared on songs produced by the National Council for Peace and Order (NCPO) from 2014 to 2019 on the basis of critical discourse analysis. The information used in this study was 12 songs collected from YouTube website. The findings from the study revealed that there were five sets of ideas, namely, the military, the nation, the people, the democracy, and the king. As related to discourse practice created by the military, therefore, the military passed on their thoughts through songs produced and made known to the public. With regard to social and cultural practices, they were associated with Thai society which was full of political conflicts. Accordingly, the military paid attention to patriotism, harmony and reconciliation, and respect for the monarchy that had an influence on the development of those mindsets. Therefore, the mindsets appeared in the songs produced by the NCPO acted as an important tool that passed on the thoughts indicating social dimension at that time. Meanwhile, they contributed to controlling people's behaviors to become desirable citizens according to the military's expectations since it was the period Thailand dealt with political conflicts.

Keywords: set of ideas, songs, NCPO

¹ Lecturer, Department of Thai, Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna, Tak
e-mail: tour.pst@gmail.com

² Asst.Prof.Dr., Department of Thai, Faculty of Arts, Silpakorn University
e-mail: chotidilok_s2@su.ac.th

บทนำ

ในช่วงปี พ.ศ. 2556-2557 เกิดวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงอย่างมากในประเทศไทย วิกฤตการณ์ดังกล่าวทำให้ทหารเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงทางการเมือง โดยการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาล เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. อันมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ อีกทั้งยังระบุว่าการทำรัฐประหารในครั้งนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้น และสามารถสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นแก่คนไทยทั้งชาติและสังคมไทยได้

แม้คณะรักษาความสงบแห่งชาติจะระบุว่า การรัฐประหารในครั้งนั้นมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาและปฏิรูปประเทศ แต่ก็นำมาสู่ความไม่พอใจ และการต่อต้านของประชาชนหลากหลายกลุ่ม ข้อพิพาทและความขัดแย้งระหว่างคณะรักษาความสงบแห่งชาติและกลุ่มประชาชนดังกล่าว จึงนำไปสู่ข้อกฎหมายเฉพาะสำหรับผู้ที่เห็นต่างกับการรัฐประหาร อีกทั้งคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นรายการโทรทัศน์ สารคดีพิเศษ การลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ รวมไปถึงบทเพลงที่ใช้ประชาสัมพันธ์ตนเอง

บทเพลงที่ผลิตขึ้นในช่วงเวลาที่เกิดการรัฐประหารนั้นนับว่าเป็นอีกสื่อหนึ่งที่สำคัญมากในกระบวนการสร้างความเข้าใจและกล่อมเกล่าประชาชนโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวคณะรักษาความสงบแห่งชาติมีการเปิดบทเพลงเหล่านั้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อีกทั้งยังผลิตและเผยแพร่บทเพลงที่ใช้ประชาสัมพันธ์ตนเองของตนเองจำนวนมาก เนื่องจากมุ่งหวังว่าบทเพลงต่าง ๆ จะสามารถสร้างความสุขและสื่อทรรศนะที่ดีต่อการเข้ามากำกับดูแลประเทศไทย ทั้งนี้การผลิตและเผยแพร่บทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นการตอกย้ำและผลิตซ้ำชุดความคิดที่มีอยู่แล้วในสังคมไทย

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการผลิตและเผยแพร่บทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่มีลักษณะเป็นการตอกย้ำและผลิตซ้ำชุดความคิดที่มีอยู่แล้วในสังคมไทยนั้น อาจกล่าวได้ว่า แม้ว่าเวลาจะล่วงเลยมาถึงปัจจุบัน แต่บทเพลงที่ผลิตและเผยแพร่โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาตินั้น ยังถูกบันทึกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คือ ยูทูบ (YouTube) และบทเพลงต่าง ๆ มีความน่าสนใจอย่างมาก เนื่องจากมีการตอกย้ำและผลิตซ้ำชุดความคิดที่มีอยู่แล้วในสังคมไทย เช่น ชุดความเกี่ยวกับทหารที่จะต้องดูแลคุ้มครองประชาชน ในข้อความที่ว่า “[...] *ขอดูแลคุ้มครองด้วยใจ* นี่คือคำสัญญา [...]” อนึ่งบทเพลงที่ผลิตหรือเผยแพร่ขึ้นในอดีต ก็สามารถสะท้อนความคิดของคนในสังคมช่วงหนึ่งได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ นิซพร แก้วสิดิต (2563, หน้า 1) ที่กล่าวว่า บทเพลงเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ผู้แต่งสอดใส่ความคิดหรือความรู้สึกเพื่อบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจบทเพลงในช่วงเวลาการรัฐประหารที่มีวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรง เนื่องจากต้องการเผยให้เห็นชุดความคิดที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติสื่อผ่านกลวิธีทางภาษา ซึ่งชุดความคิดต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อของประชาชน

ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงที่แต่งโดยหน่วยงานราชการในสาขาภาษาศาสตร์ พบว่า มีงานในสาขาภาษาศาสตร์จำนวนหนึ่ง ที่ได้ศึกษาเพลงที่แต่งโดย

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้แก่ งานวิจัยของ ภัททิรา วิวภิญโญ (2558) ที่ศึกษาเรื่อง “กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ” โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมวาทศิลป์ในการวิเคราะห์ พบว่า กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่สื่อผ่านบทเพลงเป็นการกล่อมเกลาด้านอารมณ์และพฤติกรรมของผู้รับสารให้คล้อยตามทรรศนะของผู้ส่งสารโดยปราศจากความรุนแรง สำหรับงานวิจัยของ ปิยะมาศ มาวงค์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง “อำนาจของภาษาที่มีต่อวาทกรรม: อำนาจของวาทกรรมชาตินิยมในเพลงปลุกใจ” ผลการวิจัยพบว่า เพลงปลุกใจทำให้สังคมไทยให้ความสนใจเรื่องความคงอยู่ ความมั่นคงของชาติ รักชาติ อุทิศการณ ความเป็นคนไทย ความรัก ความสามัคคีของคนในชาติ และสิ่งเหล่านี้เอื้อประโยชน์กลับมาสู่รัฐบาลในลักษณะของ “รัฐบาลนิยม” ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจาก “วาทกรรมภาษาชาตินิยม”

จากการทบทวนงานวิจัยข้างต้นมีเพียงงานเดียวที่ศึกษาข้อมูลภาษาจากบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และสามารถเป็นแนวทางในการศึกษาชุดความคิดที่ปรากฏบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คือ งานวิจัยของ ภัททิรา วิวภิญโญ (2558) ที่ศึกษาเรื่อง “กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ” ซึ่งศึกษาในมิติของกลวิธีทางภาษาด้วยแนวคิดทางด้านวาทกรรมวาทศิลป์เท่านั้น อีกทั้งงานวิจัยดังกล่าวยังไม่ได้ศึกษาชุดความคิดที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาชุดความคิดที่ปรากฏในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ด้วยมุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของ Fairclough (1989) เพื่อเผยให้เห็นว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ถ่ายทอดชุดความคิดใดบ้าง เพื่อโน้มน้าวใจให้ประชาชนคล้อยตามชุดความคิด หรือทรรศนะของกลุ่มตนเองได้อย่างแยบยล ท้ายที่สุดผลการวิจัยจะช่วยเผยให้เห็นชุดความคิดที่อยู่เบื้องหลังบทเพลงที่ผลิตโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ อีกทั้งยังทำให้รู้เท่าทันชุดความคิดเหล่านั้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ชุดความคิดที่ปรากฏในวาทกรรมความสงบสุขของชาติในบทเพลงที่ผลิตโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2562

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **วาทกรรม** หมายถึง การสื่อสารที่ประกอบด้วยตัวบท วิธีปฏิบัติทางวาทกรรม และวิธีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม อันเกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างความหมายให้แก่สิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
2. **ชุดความคิด** หมายถึง มุมมอง ความคิด หรือความเชื่อ ที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งนำเสนอผ่านวาทกรรม โดยมีส่วนในการประกอบสร้างอุดมการณ์บางอย่างให้เกิดขึ้นแก่สมาชิกในสังคม อีกทั้งมีส่วนในการครอบงำพฤติกรรมและการกระทำของสมาชิกในสังคม
3. **บทเพลง** หมายถึง บทเพลงที่ผลิตขึ้นหลังจากเหตุการณ์การรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 และเผยแพร่โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2562

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในงานวิจัยนี้ คือ ข้อมูลบทเพลงผลิตขึ้นหลังจากเหตุการณ์การรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 และเผยแพร่โดยคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2562 ในสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ ยูทูบ (YouTube)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ คือ ข้อมูลบทเพลงที่นำมาศึกษาปรากฏระหว่างช่วงเวลา 5 ปี ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557-4 มีนาคม 2562 จำนวน 12 บทเพลง ซึ่งบทเพลงดังกล่าวจะต้องถูกประพันธ์หรือเรียบเรียงขึ้นหลังจากเหตุการณ์การรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เท่านั้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

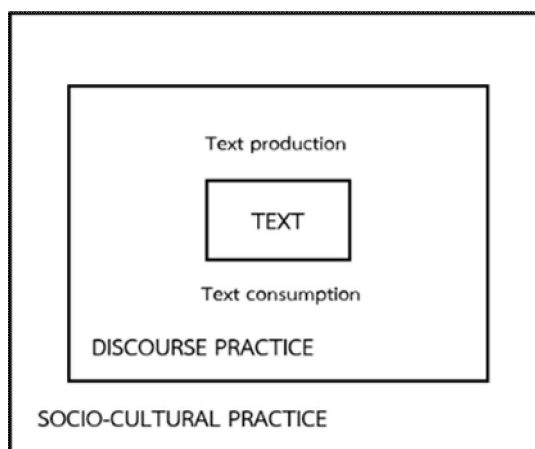
เก็บข้อมูลจากบทเพลงที่ผลิตโดยคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติในสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ ยูทูบ (YouTube) อีกทั้งกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่นำมาศึกษาโดยเลือกจากบทเพลงที่ปรากฏระหว่างช่วงเวลา 5 ปี ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557-4 มีนาคม 2562 ซึ่งบทเพลงดังกล่าวจะต้องถูกประพันธ์หรือเรียบเรียงขึ้นหลังจากเหตุการณ์การรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เท่านั้น ผลการเก็บข้อมูลพบบทเพลงดังกล่าวทั้งสิ้น 12 เพลง ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงข้อมูลบทเพลงที่ผลิตโดยคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ

ชื่อบทเพลง	วันที่เผยแพร่
1) คินความสุขให้ประเทศไทย	6 มิถุนายน 2557
2) คินรอยยิ้มให้คนไทย	1 กรกฎาคม 2557
3) ก้าวข้ามเพื่อความฝัน	11 กรกฎาคม 2557
4) ธงชาติ	11 กรกฎาคม 2557
5) วันพรุ่งนี้	6 สิงหาคม 2557
6) เพราะเธอคือประเทศไทย	22 ธันวาคม 2558
7) ความหวังความศรัทธา	26 ตุลาคม 2559
8) สะพาน	4 มกราคม 2560
9) ใจเพชร	9 กุมภาพันธ์ 2561
10) สู้เพื่อแผ่นดิน	10 เมษายน 2561
11) ในความทรงจำ	10 มกราคม 2562
12) วันใหม่	4 มีนาคม 2562

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลในบทเพลงที่ผลิตโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2562 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยอาศัยแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CDA) ของ Fairclough (1989, pp. 25-26) เป็นกรอบในการวิจัย เนื่องจากเป็นแนวคิดสำคัญของงานวิจัยที่จะช่วยเผยให้เห็นความคิดความเชื่อที่แฝงอยู่เบื้องหลังวาทกรรมต่าง ๆ ที่ผลิตโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบการวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของ Fairclough (1989)
ที่มา: Fairclough (1989: pp. 25-26)

3.1 การวิเคราะห์ตัวบท ได้แก่ ภาษาพูด และภาษาเขียน ในงานวิจัยนี้ คือ ข้อมูลภาษาที่ปรากฏในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

3.2 การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม ได้แก่ กระบวนการผลิตและการกระจายตัวบท รวมถึงการตีความและการบริโภคตัวบท ในงานวิจัยนี้ คือ กระบวนการผลิตและการกระจายตัวบทของบทเพลงที่ผลิตและเผยแพร่โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตลอดจนการตีความและการบริโภคตัวบทของประชาชนไทย

3.3 การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การกำกับทางสังคมที่มีผลต่อกระบวนการผลิต และการตีความวาทกรรม ตลอดจนผลของวาทกรรมที่มีต่อสังคม ในงานวิจัยนี้ คือ บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อชุดความคิดที่ปรากฏในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ชุดความคิดที่ปรากฏในวาทกรรมความสงบสุขของชาติในบทเพลงที่ผลิตโดย คณะรักษาความสงบแห่งชาติ

ชุดความคิดที่ปรากฏในวาทกรรมความสงบสุขของชาติ ในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาตินั้น ทหารได้นำเสนอชุดความคิดผ่านกลวิธีทางภาษา เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนตระหนักถึงวิกฤตการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ชุดความคิดที่ปรากฏในบทเพลงดังกล่าว สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1.1.1 ชุดความคิดเกี่ยวกับทหาร

ชุดความคิดเกี่ยวกับทหาร คือ การนำเสนอความคิดเกี่ยวกับทหาร หรือมุมมองเกี่ยวกับทหาร ชุดความคิดเกี่ยวกับทหารที่พบในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติมีนำเสนอชุดความคิดอันเกี่ยวเนื่องไปกับการกิจของทหาร และพฤติกรรมของทหาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การเลือกใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงภารกิจของทหาร

คำศัพท์ที่สื่อถึงภารกิจของทหารนี้เป็นการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายถึงการดูแลคุ้มครองประชาชนที่กำลังตกอยู่ในวิกฤตการณ์ความรุนแรงทางการเมืองให้ดีขึ้น ซึ่งสื่อให้เห็นว่าเป็นภารกิจที่พึงกระทำของทหาร มักจะปรากฏคำว่า “ดูแล” “คุ้มครอง” “คืนความสุข” “น่ารัก” “ข้ามผ่าน” “ปิดเป้า” หรือ “เคียงข้าง” ตัวอย่างเช่น

(1) [...] มวลประชายูมาพันภัย ขอดูแลคุ้มครองด้วยใจ นี่คือคำสัญญา วันนี้ชาติเผชิญพาลภัย ไฟลุกโชนขึ้นมาทุกครา [...] (คืนความสุขให้ประเทศไทย)

(2) [...] อยากให้สิ่งเหล่านี้จงคืนกลับมา จะคืนรอยยิ้มพิมพ์ใจ ให้คนไทยทั้งชาติ จะเติมความหวังให้ใจ ทุกดวงที่ขาดหาย จะอยู่เคียงข้างดังลม ที่คอยพัดปิดเป่าพายุร้ายให้ผ่านพ้นไป [...] (คืนรอยยิ้มให้คนไทย)

จากตัวอย่างบทเพลงข้างต้น ได้สื่อความคิดเกี่ยวกับทหาร คือ การกล่าวถึงภารกิจของทหารว่า ตัวอย่างที่ (1) ทหารเป็นบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่จะต้อง “ดูแลคุ้มครอง” ชาติพระมหากษัตริย์ และประชาชน ในยามที่เกิดปัญหาวิกฤตต่าง ๆ ในชาติ ส่วนตัวอย่างที่ (2) ทหารเป็นบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่จะต้อง “คืน” รอยยิ้ม (ความสุข) ให้กับประชาชน เมื่อเกิดปัญหาวิกฤตต่าง ๆ ในชาติ อีกทั้งทหารจะต้องอยู่ “เคียงข้าง” ประชาชน เมื่อประชาชนตกอยู่ในสภาวะที่วิกฤตต่าง ๆ ในชาติเช่นเดียวกัน

2) การเลือกใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงพฤติกรรมของทหาร

คำศัพท์ที่สื่อถึงพฤติกรรมของทหารนี้เป็นการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของทหารที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤตการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ซึ่งสื่อให้เห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ทหารพึงมีให้ได้ในช่วงเวลานั้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความสบายใจ และรู้สึกปลอดภัยต่อเหตุการณ์ความขัดแย้ง มักจะปรากฏคำว่า “สู้” “ไม่ท้อ” หรือ “ทำตามสัญญา” ตัวอย่างเช่น

(3) [...] มีปัญหาเข้ามาครั้งใหม่เสมอ เธอคือแรงพลังแรงใจให้ฉันสู้เพื่อเธอ ยึดจากเธอรู้ไหม คือสุขของฉัน เหนื่อยเท่าไร ยากเท่าไร จับมือกันไว้ไปด้วยกัน [...] (ใจเพชร)

(4) [...] อยากเห็นเธอพินคิน และสไตส์ ถ้าตัวฉันเองยังหายใจ จะยากเย็นแค่ไหนก็ไม่ท้อ [...] (เพราะเธอคือประเทศไทย)

จากตัวอย่างบทเพลงข้างต้น ได้สื่อความคิดเกี่ยวกับทหาร คือ การกล่าวถึงพฤติกรรมของทหารว่า ตัวอย่างที่ (3) ทหารเป็นบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่จะต้อง “สู้” เพื่อประชาชน อีกทั้งกำลังใจที่ได้จากประชาชน จะนำไปสู่การ “สู้” ในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการยุติความขัดแย้งในขณะนั้น ส่วนตัวอย่างที่ (4) ทหารเป็นบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติที่พึงมีในช่วงวิกฤตการณ์ที่ขัดแย้ง คือ “ไม่ท้อ” เพื่อจะปกป้อง ดูแล รักษาชาติ พระมหากษัตริย์ และประชาชน จากวิกฤตความขัดแย้งในขณะนั้น กล่าวได้ว่า การ “ไม่ท้อ” ของทหาร เป็นการสื่อให้เห็นถึงความอดทนที่ว่าสภาวะวิกฤตจะมหาศาลเท่าไร ก็จะไม่ “ท้อ” เพื่อให้ประเทศชาติกลับมาสงบสุขดังเดิม

1.1.2 ชุดความคิดเกี่ยวกับชาติ

ชุดความคิดเกี่ยวกับชาติ คือ การนำเสนอความคิดเกี่ยวกับชาติ หรือมุมมองเกี่ยวกับชาติ ชุดความคิดเกี่ยวกับชาติที่พบในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติมักนำเสนอชุดความคิดอันเกี่ยวเนื่องไปกับลักษณะอันพึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ของชาติไทย เช่น ปัญหาของชาติไทย หรือความสงบสุขของชาติไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การเลือกใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงลักษณะอันพึงประสงค์ของชาติไทย

คำศัพท์ที่สื่อถึงลักษณะอันพึงประสงค์ของชาตินี้เป็นการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายถึงลักษณะของชาติไทยเชิงบวกในอดีต ซึ่งสื่อให้เห็นว่าในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ความรุนแรงทางการเมืองขึ้น อาจจะต้องมีลักษณะดังกล่าว เพื่อให้ชาติไทยเกิดความสงบสุขที่สุด มักจะปรากฏคำว่า “อุดมสมบูรณ์” “มีเคยร้างรัก” “สงบ” “อบอุ่น” หรือ “อิมสุข”

(5) [...] ไทยเอ๋ยอุดมสมบูรณ์ เกือกุลจดจำน้ำใจ อบอุ่นบุญผ่องไทย มีเคยเลยร้างรักลืมนกัน ไฟซังขโลมโหมใจ ละลายสวรรค์หายพลัน อิมสุขใจร่วมกัน ทลายความหวังพังสูญสิ้น ออย่ามัวเคื่องขุนฟ้า อยามามัวแต่ระดมแค้นดิน ก้าวข้ามความหยาบหมิ่น มุ่งมั่นตามสู่ความฝันไกล [...] (ก้าวข้ามเพื่อตามฝัน)

จากตัวอย่างบทเพลงข้างต้น ตัวอย่างที่ (5) ได้สื่อความคิดเกี่ยวกับชาติ คือ การกล่าวถึงลักษณะของชาติไทยเชิงบวกในอดีต เพื่อย้ำให้ตระหนักในความเป็นชาติว่า “ไทยเอ๋ยมีความอุดมสมบูรณ์” “อบอุ่น” “มีเคยร้างรัก” และ “อิมสุขใจ” หากประชาชนขาดความปรองดอง หรือสามัคคี อาจจะทำให้เกิดปัญหา หรือวิกฤตทางเศรษฐกิจได้ ดังนั้น การเน้นย้ำลักษณะของชาติไทยเชิงบวกในอดีต ก็เพื่อให้คนไทยได้ตระหนักถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในขณะนั้นนั่นเอง

2) การเลือกใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงลักษณะอันไม่พึงประสงค์ของชาติไทย

คำศัพท์ที่สื่อถึงลักษณะอันไม่พึงประสงค์ของชาตินี้เป็นการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายถึงลักษณะของชาติไทยเชิงลบในปัจจุบัน ซึ่งสื่อให้เห็นว่าในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์

ความรุนแรงทางการเมืองขึ้นนั้น มีลักษณะของชาติไทยที่ไม่พึงปรารถนา ซึ่งจะทำให้ชาติไทยเกิดภาวะวิกฤตอย่างหนัก มักจะปรากฏคำว่า “ละลาย” “หายพลัน” “ทลาย” หรือ “พังสลาย” ตัวอย่างเช่น

(6) [...] ไทยเออยอดมสมบูรณ์ เกื้อกูลจดจำน้ำใจ อบอวนบุญผ่องไทย มิเคยเลย
ร้างรักลึ้มกัน ไฟซังขลุ่ยโหมใจ ละลายสวรรค์หายพลัน อิ่มสุขใจร่วมกัน ทลายความหวังพังสลายสิ้น
อย่ามัวเคืองขุนฟ้า อย่ามัวมัวแต่ระดมแผ่นดิน ก้าวข้ามความหยาบหมิ่น มุ่งมั่นตามสู่ความฝันไกล [...] (ก้าวข้ามเพื่อตามฝัน)

จากตัวอย่างบทเพลงข้างต้น ตัวอย่างที่ (6) ได้สื่อความคิดเกี่ยวกับชาติ คือ การกล่าวถึงลักษณะของชาติไทยเชิงลบในปัจจุบัน อนึ่งการกล่าวถึงลักษณะของชาติไทยเชิงลบเพื่อสื่อว่า ชาติไทยกำลังประสบปัญหา หรือวิกฤตร้ายแรง คือ “ละลาย” “หายพลัน” “ทลาย” และ “พังสลาย” เนื่องจากประชาชนขาดความสมัครสมานสามัคคี การกล่าวถึงลักษณะของชาติไทยเชิงลบเช่นนี้ เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้ตระหนักว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่กับความ “ละลาย” “หายพลัน” “ทลาย” และ “พังสลาย” หากเกิดสิ่งดังกล่าวบ่อยครั้ง ก็จะทำให้ชาติไทยไม่สงบสุขได้

1.1.3 ชุดความคิดเกี่ยวกับประชาชน

ชุดความคิดเกี่ยวกับประชาชน คือ การนำเสนอความคิดเกี่ยวกับประชาชน หรือ มุมมองเกี่ยวกับประชาชน ชุดความคิดเกี่ยวกับประชาชนที่พบในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติมักนำเสนอชุดความคิดอันเกี่ยวเนื่องไปกับประชาชนที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหวังของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การเลือกใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงลักษณะของประชาชนที่พึงประสงค์

คำศัพท์ที่สื่อถึงลักษณะของประชาชนที่พึงประสงค์นี้เป็นการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายถึงลักษณะของประชาชนเชิงบวก ซึ่งสื่อให้เห็นว่าเป็นลักษณะของประชาชนที่จะต้องมีในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ความรุนแรงทางการเมืองขึ้น เพื่อย้ำว่าภาวะวิกฤตเช่นนี้ควรที่จะมีความรักต่อกัน มักจะปรากฏ คำว่า “เกื้อกูล” “น้ำใจ” “สามัคคี” “แบ่งปัน” “อภัย” “เมตตา” หรือ “รักกัน” ตัวอย่างเช่น

(7) [...] จำได้ไหม ตายายยังจำได้ไหม ปู่ย่าจำได้ใช่ไหม สอนหนูอยู่แทบทุกปี
สอนให้เด็กต้องรักกัน มีคำขวัญให้สามัคคี ให้ทำดี ให้อดออมพากเพียร จำได้ไหม บ้าลุงยังจำได้ไหม น้าอา
จำได้ใช่ไหม สอนหนูเรื่องประเพณี สอนให้อย่าทะเลาะกัน ให้แบ่งปันในยามที่มี ให้คิดดี ให้อภัยเมตตา
ขอให้เด็กอย่างเราทุกคน ได้มองเห็นว่าบ้านเราเมืองเรานั้นเป็น เช่นคำสอนมา [...] (วันพูนนี้)

(8) [...] อยากให้ย่ำเตือนด้วยเหตุผล เราทุกคนเกิดมาแล้วจงรักชาติไทย
การเปลี่ยนแปลง เริ่มตรงที่เราคิดใหม่ จับมือเราด้วยความจริงใจไปด้วยกัน [...] (ในความทรงจำ)

จากตัวอย่างบทเพลงข้างต้น ตัวอย่างที่ (7)-(8) ได้สื่อความคิดเกี่ยวกับประชาชน คือ การกล่าวถึงลักษณะของประชาชนเชิงบวก ซึ่งสื่อให้เห็นว่าเป็นลักษณะของประชาชนที่จะต้องมีในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ความรุนแรงทางการเมืองขึ้น เพื่อย้ำว่าภาวะวิกฤตเช่นนี้ควรที่จะมีความรักต่อกัน อนึ่งการกล่าวถึงลักษณะของประชาชนเชิงบวก ก็เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักว่า ในช่วงเวลาที่เกิดความขัดแย้งขึ้น ประชาชนควรที่จะมีความ “รักกัน” “สามัคคี” “แบ่งปัน” “อภัยเมตตา”

และ “รักชาติไทย” การกล่าวถึงลักษณะอันพึงประสงค์ของประชาชนเชิงบวกเช่นนี้ เป็นการเน้นย้ำในขณะนั้นว่า หากขาดลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวก็จะทำให้ชาติไทยไม่สงบสุขได้ ทั้งนี้อาจจะกล่าวได้ว่าลักษณะของประชาชนเชิงบวกเป็นลักษณะของประชาชนที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติพึงประสงค์

2) การเลือกใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงลักษณะของประชาชนที่ไม่พึงประสงค์

คำศัพท์ที่สื่อถึงลักษณะของประชาชนที่ไม่พึงประสงค์นี้เป็นการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายถึงลักษณะของประชาชนเชิงลบ ซึ่งสื่อให้เห็นว่าเป็นลักษณะของประชาชนที่กำลังมีความขัดแย้งกันในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ความรุนแรงทางการเมืองขึ้น มักจะปรากฏคำว่า “เคืองขุน” “ระดมแค้น” ตัวอย่างเช่น

(9) [...] อย่ามัวเคืองขุนฟ้า อย่ามัวแค้นดิน ก้าวข้ามความหยาบหมิ่น มุ่งมั่นตามสู่ความฝันไกล [...] (ก้าวข้ามเพื่อตามฝัน)

(10) [...] นานแค่ไหนที่เหมือนคนไทยลืมรักชาติ ปล่อยไตรรงค์โบกสะบัดอย่างเดียวดายเสียจนชิน [...] (ธงชาติ)

จากตัวอย่างบทเพลงข้างต้น ตัวอย่างที่ (9)-(10) ได้สื่อความคิดเกี่ยวกับประชาชน คือ การกล่าวถึงลักษณะของประชาชนเชิงลบ ซึ่งสื่อให้เห็นว่าเป็นลักษณะของประชาชนที่ทำให้ชาตินั้นประสบกับวิกฤตการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ดังนั้นหากประชาชน “เคืองขุน” “ระดมแค้น” และ “ลืมรัก” อันเนื่องมาจากประชาชนนั้น ขาดความปรองดอง แบ่งกลุ่มคนออกเป็น 2 ฝ่าย ก็ยิ่งส่งผลกระทบต่อให้ชาติไทยไม่สงบสุขได้

1.1.4 ชุดความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ชุดความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย คือ การนำเสนอความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย หรือมุมมองเกี่ยวกับประชาธิปไตย ชุดความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่พบในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติมักนำเสนอชุดความคิดอันเกี่ยวเนื่องไปกับความคาดหวังของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่มาจากภาครัฐประหาร โดยต้องการให้ประเทศไทยในอนาคตเป็นการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การเลือกใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย

คำศัพท์ที่สื่อถึงการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนี้เป็นการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายถึงลักษณะของการปกครองชาติไทยที่ถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ ซึ่งสื่อให้เห็นว่าการปกครองเช่นนี้ จะสามารถแก้ไขความขัดแย้งกันในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ความรุนแรงทางการเมืองขึ้น มักจะปรากฏคำว่า “สู่เส้นทาง” หรือ “ประชาธิปไตย” ตัวอย่างเช่น

(11) [...] เฝ้าใฝ่ฝัน วันใหม่มาถึง ให้ตราตรึงประวัติศาสตร์ชาติไทย สู่เส้นทางประชาธิปไตย เพื่อพี่น้องคนไทยทุกคน ความหวังให้ชาติของเราสดใส ความหวังให้พี่น้องไทยสุขสบาย ความหวังที่มีในใจ ส่งถึงใจทุกดวงใจ ให้รู้ว่าไทยไม่เคยหมดหวัง วันใหม่ของไทย กำลังจะมาให้ชื่นใจ ให้เราแก้ไข วันวานที่เคยผิดพลาด คือวันที่เราต้องรวมพลัง อย่าให้ใครเข้ามาทำ ให้ไทยต้องถูกทำร้าย [...] (วันใหม่)

จากตัวอย่างบทเพลงข้างต้น ตัวอย่างที่ (11) ได้สื่อความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย คือ การกล่าวถึงการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตว่า ทหารที่มาจากภาครัฐประหารจะสามารถนำพาประเทศไทยไปสู่การปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยในอนาคตได้ ด้วยหวังว่า ประชาธิปไตยจะทำให้ชาติ และประชาชนดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุข และสุขสบาย

1.1.5 ชุดความคิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

ชุดความคิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ คือ การนำเสนอความคิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ หรือมุมมองเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ชุดความคิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ที่พบในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติมักนำเสนอชุดความคิดอันเกี่ยวเนื่องไปกับพระมหากษัตริย์ที่ถูกปกป้อง ค้ำครองด้วยรัฐบาลทหาร หรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การเลือกใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงพระมหากษัตริย์ที่ได้รับการปกป้องจากทหาร

คำศัพท์ที่สื่อถึงพระมหากษัตริย์ที่ได้รับการปกป้องจากทหารนี้เป็นการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายถึงพระมหากษัตริย์ที่ได้รับการปกป้องไม่ให้เกิดอันตรายจากทหาร ซึ่งสื่อให้เห็นว่าความขัดแย้งกันในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ความรุนแรงทางการเมืองขึ้นนี้ พระมหากษัตริย์ควรเป็นบุคคลที่ได้รับการดูแล เนื่องจากพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชาติ มักจะปรากฏคำว่า “องค์ราชา” “ขอดูแล” หรือ “ค้ำครอง” ตัวอย่างเช่น

(12) [...] วันที่ชาติและองค์ราชา มวลประชายูมาพันภัย ขอดูแลค้ำครองด้วยใจ นี่คือคำสัญญา วันนี้ชาติเผชิญพาลภัย ไฟลุกโชนขึ้นมาทุกครา ขอเป็นคนเดินเข้ามา ไม่อาจให้สายไป เพื่อนารักกลับมา ต้องใช้เวลาเท่าไร โปรดจงรอได้ไหม จะข้ามผ่านความบาดหมาง เราจะทำตามสัญญา ขอเวลาอีกไม่นาน แล้วแผ่นดินทั้งดงามจะคืนกลับมา [...] (คืนความสุขให้ประเทศไทย)

จากตัวอย่างบทเพลงข้างต้น ตัวอย่างที่ (12) ได้สื่อความคิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ คือ การกล่าวถึงพระมหากษัตริย์ที่ได้รับการปกป้องไม่ให้เกิดอันตรายจากทหาร ซึ่งสื่อให้เห็นว่า พระมหากษัตริย์ถือเป็นประมุขสูงสุดของประเทศ อีกทั้งเป็นศูนย์ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชาติ ดังนั้นทหารจำเป็นต้องปกป้องพระมหากษัตริย์ เพื่อไม่ให้พระมหากษัตริย์เกิดอันตรายได้

1.2 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมในวาทกรรมความสงบสุขของชาติในบทเพลงที่ผลิตโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดตัวบท วัตถุประสงคของผู้ผลิต ความเป็นมาของผู้ผลิต การกระจายตัวบท และการตีความตัวบทของผู้บริโภค จากการวิเคราะห์ชุดความคิดข้างต้น จะพบว่าชุดความคิดต่าง ๆ ถูกผลิตและเผยแพร่โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติบนพื้นที่อินเทอร์เน็ต ได้แก่ www.youtube.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่จัดเป็นการเผยแพร่สาธารณะ อีกทั้งมีการเผยแพร่ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2562 แหล่งข้อมูลออนไลน์นี้จึงเป็นพื้นที่ที่ทำให้บทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติสามารถสื่อสารไปยังผู้รับสารได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว อีกทั้งมีความมุ่งหมายเพื่อโน้มน้าวใจประชาชนไทยให้คล้อยตามกลุ่มของตนเอง หากไม่คล้อยตามก็จะเป็นคนที่ไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้คณะรักษาความสงบแห่งชาติมีการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ของทหาร เช่นภารกิจของทหาร หรือพฤติกรรมของทหาร มักจะใช้น้ำเสียงมุ่งมั่น จริงจัง และฮึกเหิม ตลอดจนคอย

เสริมสร้างกำลังใจให้กับประชาชนเพื่อเน้นย้ำว่า กลุ่มของตนเองจะนำพาประเทศชาติไปสู่ความสงบสุขได้ โดยเร็ว อาจจะกล่าวได้ว่า ทหาร เป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมของผู้รับสาร คือ ประชาชนผ่านบทเพลงที่ผลิตและเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ อนึ่งผู้ส่งสารมีอำนาจเหนือกว่าผู้รับสาร ดังนั้นจึงมีบทบาทในการกำหนดวาทกรรม ชุดความคิดต่าง ๆ และสามารถชักจูงความคิดของผู้รับสารได้ง่าย โดยถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษา เพื่อโน้มน้าวใจให้ประชาชนคล้อยตามชุดความคิด หรือทัศนคติของกลุ่มตนเอง นอกจากนี้หากมีกลุ่มประชาชนไม่คล้อยตาม หรือไม่เห็นด้วย และแสดงความคิดเห็นทางลบ อาจจะถูกดำเนินคดีเป็นไปตามประมวลกฎหมายมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 (ธนวัตร มัททวิวงศ์, 2559, หน้า 252) ซึ่งเป็นอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติในการบริหารประเทศ ซึ่งมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดอยู่เหนืออำนาจศาลและอำนาจทั้งปวงในประเทศไทย ทั้งนี้ผู้รับสารอาจจะต้องตระหนัก เกรงกลัว และปฏิบัติตาม ในขณะที่เดียวกัน ก็เป็นการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ส่งผลทำให้ประชาชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

1.3 วิธีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมในวาทกรรมความสงบสุขของชาติในบทเพลงที่ผลิตโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

การวิเคราะห์วิธีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นการกำกับทางสังคมที่มีผลต่อกระบวนการผลิต และการตีความวาทกรรม ตลอดจนผลของวาทกรรมที่มีต่อสังคม ซึ่งก็คือบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่สื่อผ่านภาษาในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง พบว่า ภาษาสะท้อนให้เห็นความคิดเบื้องหลังทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่แฝงอยู่ภายใต้กรอบความสงบสุขของชาติ อาจกล่าวได้ว่า ทหารต้องการทำให้เกิดความเสถียรภาพทางการเมืองการปกครองไทยให้เข้มแข็งขึ้น ตลอดจนมีความมุ่งหวังว่าประชาชนในชาติจะเกิดความปรองดอง และประเทศชาติจะเกิดความสงบสุขโดยเร็ว ความคิดเบื้องหลังทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่แฝงอยู่ภายใต้กรอบความสงบสุขของชาติ มีทั้งหมด 3 ประการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจษ์สวัสดิ์ ครองภูมิ (2558, หน้า 68-69) ได้แก่ ประการที่ 1 ความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนพระมหากษัตริย์ โดยแสดงให้เห็นถึงการปกป้องพิทักษ์รักษา เทิดทูน เห็นคุณค่าและแสดงออกถึงความภาคภูมิใจในความเป็นชาติอย่างเปี่ยมล้น ประการที่ 2 ความปรองดอง สามานฉันท์ อันเป็นพันธกิจหลักในการเข้าควบคุมอำนาจของคณะรักษาความสงบสุขแห่งชาติ เพลงส่วนใหญ่มุ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความรัก ความสามัคคีภายในชาติบ้านเมือง หากประชาชนมีความรักซึ่งกันและกัน ย่อมเชื่อได้ว่าสังคมจะก้าวข้ามความขัดแย้งที่ผ่านมาได้ ประการที่ 3 ความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยสื่อให้เห็นถึงความสำคัญในความเข้าใจลักษณะของพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยของไทย การเคารพกติกากฎระเบียบของสังคม รวมไปถึงยอมรับในระดับทางสังคมตนเองและปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มกำลังความสามารถ เมื่อพิจารณาความคิดเบื้องหลังทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่แฝงอยู่ภายใต้กรอบความสงบสุขของชาติ ทั้งหมด 3 ประการข้างต้น โดยประมวลเข้ากับวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงอย่างมากในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2556-2557 ซึ่งทหารเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงทางการเมือง โดยการรัฐประหารยึด

อำนาจจากรัฐบาล เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ อันมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ เพื่อหวังจะให้ประชาชนเป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของกลุ่มตน ตลอดจนให้ประเทศไทยสงบสุขโดยเร็วที่สุด

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ชุดความคิดที่ปรากฏในบทเพลงที่ผลิตโดยคณะรักษาความสงบสุขแห่งชาติ ชี้ให้เห็นว่าคณะรักษาความสงบแห่งชาติพยายามจะสร้างภาพลักษณ์ด้านบวกเกี่ยวกับทหารและชาติไทย อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทพ บุญตานนท์ (2560) เรื่อง “เพลงมาร์ชทหารกับการสร้างภาพลักษณ์กองทัพผู้ปกป้องชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์” ที่ค้นพบว่า เพลงมาร์ชทหารเป็นเครื่องมือทางการเมืองในการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่กองทัพ ซึ่งเนื้อหาของเพลงมาร์ชทหารมีพัฒนาการตามสถานการณ์ทางการเมือง อีกทั้งการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ของทหาร เช่น ภารกิจของทหาร หรือ คุณสมบัติของทหาร มักจะมีการโน้มน้าวใจของทหาร เนื่องจากอาจจะต้องการให้ประชาชนมองเห็นแต่สิ่งที่ดีของกลุ่มตนเอง เพื่อให้ประชาชนกลายเป็น “พวกเรา” ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุนทรี โชติดิตร (2560, 122) ที่ว่า การโน้มน้าวใจสามารถกำหนดความคิดของผู้บริโภคความทรงจำอันนำไปสู่การต่อยอดความเชื่อและกำหนดพฤติกรรมได้

เป้าหมายหรือผลที่ต้องการบรรลุในการสื่อสารของคณะรักษาความสงบสุขแห่งชาตินั้น เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยจะพบว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติผลิตและเผยแพร่บทเพลงไว้เพื่อโน้มน้าวใจประชาชนไทยให้คล้อยตามกลุ่มของตนเอง หากไม่คล้อยตามก็จะเป็นบุคคลที่ไม่พึงประสงค์ ลักษณะเช่นนี้อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการครอบงำโดยกำหนดพฤติกรรมของประชาชนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังของกลุ่มตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Van Dijk (2006, pp. 359) ที่กล่าวว่า การครอบงำสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งจากข้อความที่เป็นตัวบท (text) และการพูดคุย (talk) โดยได้กล่าวถึงการครอบงำทั้งในมิติของการใช้อำนาจในทางมิชอบทางสังคม (social power abuse) การควบคุมความคิดทางปริชาน (cognitive mind control) และการมีปฏิสัมพันธ์ทางวาทกรรม (discursive interaction) โดยการเน้นสิ่งที่ดีของ “พวกเรา” และการเน้นสิ่งที่ไม่ดีของ “พวกเขา” เป็นต้น

การโน้มน้าวใจด้วยผลิตและเผยแพร่บทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ความรุนแรงทางการเมืองขึ้น จนทำให้เกิดความขัดแย้งของประชาชนจำนวนหนึ่ง ถือเป็นอำนาจละมุน (soft power) ที่ทหารต้องการให้ประชาชนเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากประชาชนที่ไม่พึงประสงค์เป็นประชาชนที่พึงประสงค์ตามที่ทหารมุ่งหวัง โดยไม่ได้ใช้อำนาจบังคับขู่เข็ญ (hard power) เพื่อบีบบังคับให้ประชาชนต้องยอมปฏิบัติตามสิ่งที่ทหารต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายของ อิงอร เนตรานนท์ (2563) ที่อธิบายว่า นักการทหารใช้พลังอำนาจซอฟต์แวร์หรืออำนาจละมุน โดยมีพื้นฐานเกาะเกี่ยวกับพลังอำนาจแห่งชาติของไทย ได้แก่ สังคม วัฒนธรรม ภาษา อาหาร หรือการท่องเที่ยว เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ (national security)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมบางประการ ยังสอดคล้องกับข้อสรุปในงานวิจัยเรื่อง “การใช้สื่อในการสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง: ศึกษาจากเพลงของทางราชการ (พ.ศ. 2475-พ.ศ. 2530)” ของ นฤมล ทับจุมพล (2531) ที่กล่าวว่า เพลงของทางราชการนั้นถูกนำมาใช้

ใน การสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองมาโดยตลอด ซึ่งอุดมการณ์หลักที่มักถูกนำเสนอ คือ อุดมการณ์เกี่ยวกับชาติ และการจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ นอกจากนั้นอุดมการณ์ยังพบข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ แม้ว่าเพลงทั้งหมดจะมีอุดมการณ์หลักที่คล้ายคลึงกันแต่ลักษณะของสารในเพลงที่ประพันธ์ขึ้นและเผยแพร่ต่อประชาชนแต่ละช่วงนั้นจะมีความต่างกันขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เพลงในแต่ละช่วงถูกประพันธ์ขึ้นเพื่อตอบโจทย์ที่ต่างกันตามปัญหาของรัฐบาลแต่ละยุคสมัย อีกทั้งประเด็นในชุดความคิดเกี่ยวกับประชาชน และประชาธิปไตย ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยิ่งลักษณ์ บุญเก็บ (2552) ที่ศึกษาเรื่อง “การใช้เพลงปลุกใจในฐานะสื่อประสัมพันธ์ให้คนไทยสำนึกรักชาติของกองทัพบก พ.ศ. 2547-2550” ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นเรื่องของการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ การแสดงความรู้รักสามัคคีของคนในชาติ และการแสดงถึงบทบาทของทหารที่เสียสละเพื่อปกป้องชาติ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยในประเด็นชุดความคิดเกี่ยวกับทหารยังสื่อให้เห็นว่า คณะทหารมีบทบาทเป็นผู้พิทักษ์ (guardians) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพร สีหา (2559, หน้า 126-127) เรื่อง “ความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557” ที่ชี้ให้เห็นว่า หากความรุนแรงยังคงเกิดขึ้นตลอดจนประชาชนเสียชีวิตและบาดเจ็บ ทหารจะเข้ามาคลี่คลายสถานการณ์ความรุนแรงที่รัฐบาลไม่สามารถจัดการได้ โดยปกป้องประเทศและประชาชน เพื่อให้สถานการณ์บ้านเมืองได้ดำเนินหน้าต่อไป

อย่างไรก็ตาม วาทกรรมที่ถูกสื่อผ่านบทเพลงที่ผลิตโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ดังที่ผลการวิจัยนำเสนอไปข้างต้นนั้น เป็นเพียงการสื่อชุดความคิดผ่านกลวิธีทางภาษาส่วนหนึ่งเท่านั้น ไม่สามารถมองเป็นภาพเหมารวม (stereotype) ได้ ดังนั้น ผลการวิจัยจึงสอดคล้องกับทฤษฎีของ ภัททิรา วิภาวิญญู (2558, หน้า 159) เรื่อง “กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ” ที่แสดงทฤษฎีว่า การตีความภาษาในตัวบทที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติต้องการส่งไปให้ประชาชนนั้น ไม่อาจนำมาพิจารณาเพียงหลักฐานทางภาษาเท่านั้น หากแต่ยังต้องอาศัยการตีความจากตัวบทโดยการอาศัยประสบการณ์และทฤษฎีของผู้รับวาทกรรมที่แตกต่างกันด้วย ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้รับวาทกรรมจำเป็นต้องตระหนักว่า วาทกรรมทางการเมืองนั้นย่อมมีเป้าหมายในการแสวงหาและรักษาอำนาจทางการเมือง ดังนั้นการที่ประชาชนในสังคมจะมีความเท่าทันในวาทกรรมใดก็ตาม ก็ควรที่จะต้องพิจารณาชุดความคิดที่แฝงอยู่ในวาทกรรมนั้นด้วย เพื่อให้เกิดความรู้อะไรที่เท่าทันนั่นเอง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาชุดความคิดที่ปรากฏในบทเพลงที่ผลิตโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (critical discourse analysis) เท่านั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ตัวบทที่ใช้ในการวิเคราะห์นอกจากหลักฐานทางภาษาแล้ว ยังมีภาพเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่ปรากฏผ่านวิดีโอในโซเชียลมีเดีย ที่สามารถสื่อให้เห็นชุดความคิดต่าง ๆ ได้ ความสำคัญและน่าสนใจดังกล่าวควรนำแนวคิดที่กำลังน่าสนใจในปัจจุบัน คือ วาทกรรมหลากหลายรูปแบบ (multimodal discourse analysis) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ต่อไป

บรรณานุกรม

ณิชาพร แก้วสกลิต. (2563). การศึกษาการสร้างสรรคงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เทพ บุญตานนท์. (2560). เพลงมาร์ชทหารกับการสร้างภาพลักษณ์กองทัพผู้ปกป้องชาติและสถาบัน
พระมหากษัตริย์. วารสารมนุษยศาสตร์สาร, 17(2), หน้า 129-171.

ธนวัตร มัททวิวงศ์. (2559). การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ.

วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริการสื่อสารมวลชน,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นฤมล ทับจุมพล. (2531). การใช้สื่อในการสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง: ศึกษาจากบทเพลงของทาง
ราชการ (พ.ศ. 2475-พ.ศ. 2530). วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประภาพร สีหา. (2559). ความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557. วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยมาศ มawang. (2564). อำนาจของภาษาที่มีต่อวาทกรรม: อำนาจของวาทกรรมชาตินิยมในเพลงปลุกใจ.
วารสารมังรายสาร, 9(2), หน้า 51-58.

ภัททิรา วิภาวิญญู. (2558). กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ.
วารสารศิลปศาสตร์, 15(2), หน้า 145-161.

ยิ่งลักษณ์ บุญเก็บ. (2552). การใช้เพลงปลุกใจในฐานะสื่อประสัมพันธ์ให้คนไทยสำนึกรักชาติของ
กองทัพบก พ.ศ. 2547-2550. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
ประชาสัมพันธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุจส์สวัสดิ์ ครองภูมิทร์. (2558). มายาคติในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์
วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุนทรี โชติติลล. (2560). บุญ: ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมที่ผลิตโดย
วัดพระธรรมกาย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อิงอร เนตรานนท์. (2563). พล้งอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์ของชาวไทยในศตวรรษที่ 21. วารสาร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 11(1), หน้า 33-47.

เอกจิต สว่างอารมณ์. (2560). การศึกษาวาทกรรม “ประชามติ” ของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี ผ่านรายการคืนความสุขให้คนในชาติ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์และนวัตกรรม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. London: Longman.

Van Dijk. (2006). Discourse and Manipulation. *Discourse & Society*, 17(3), pp. 359-383.